

A close-up photograph of three men of African descent, wearing light green shirts, focused on a task. They are gathered around a piece of machinery, possibly a press or a tool used for manufacturing. The man on the right is operating a handle, while the others observe or assist. The background is blurred, suggesting an outdoor or industrial setting.

WaterWorX 2 jaar onderweg

'GOED LUISTEREN EN DAN SAMEN UITVOGELLEN HOE HET BETER KAN'

TEKST PAULINE VAN KEMPEN | BEELD ISTOCKPHOTO E.A.

Vera Lagendijk

Annette
Rozendaal-Morón

Bas ten Haaf

Koen Maathuis

Veilig drinkwater voor 10 miljoen mensen wereldwijd in 2030. Dat is het doel waarmee WaterWorX, het eerste gezamenlijke programma van de 10 Nederlandse drinkwaterbedrijven en het ministerie van Buitenlandse Zaken, ruim 2 jaar geleden van start ging. Hoe staat het er nu voor?

Als de pomp te veel water lekt, moet je dan echt de hele pakking vervangen? Ja, dat moet, en dat zijn ze in Myanmar niet gewend. Maar ze willen wel, zegt Vera Lagendijk, projectleider voor het programma WaterWorX in Mandalay, de tweede stad van Myanmar. "Natuurlijk willen ze. Als jij verantwoordelijk bent voor een locatie en er is maar een paar uur per dag water, dan is dat niet fijn." En waar ligt dat dan aan? Is het de techniek, het management, de financiën? "Vaak zit er een heel verhaal achter waarom dingen >

'Water is er wel, maar je moet er slim mee omgaan'

gaan zoals ze gaan", weet Lagendijk, die vanwege de coronacrisis kantoor houdt op haar eigen dakterras. "Dat moet je eerst wegnemen voordat je verandering kunt vormgeven. Goed luisteren en dan samen uitvogelen hoe het beter kan. Het water is er wel, maar je moet er slim mee omgaan." Samen werken, samen leren, samen verder komen. Juist vanwege deze aanpak is WaterWorX voor Myanmar 'een goede match', meent de projectleider. "Het klinkt voor ons misschien heel logisch, maar in een land dat zo lang een militaire dictatuur is geweest is het dat niet. 'Wat jullie ons leren, is dat we zelf ook mogen nadenken', zei het hoofd van de afdeling Water & Sanitation onlangs. Dat is een supergroot compliment voor ons project, want uiteindelijk willen we dat ze hier zelf de problemen kunnen oplossen."

10 miljoen mensen

Met WaterWorX hebben de Nederlandse drinkwaterbedrijven zich ten doel gesteld om, samen met het ministerie van Buitenlandse Zaken, 10 miljoen mensen in > ontwikkelingslanden uiterlijk in 2030 aan veilig drinkwater en sanitaire voorzieningen te helpen. Zo'n gezamenlijk programma is op zich al bijzonder, want voorheen besteedden de 10 drinkwaterbedrijven hun 'internationale potje' (maximaal 1 procent van de omzet) vooral aan eigen projecten in het buitenland.

"Iedereen deed iets", aldus programmacoördinator Annette Rozendaal-Morón. "Maar met elkaar kunnen we meer bereiken. We zetten één lijn uit en we gaan voor de lange termijn." Dat voorbeeld inspireerde de waterschappen, die een jaar later gezamenlijk hun Blue Deal voor langdurige partnerschappen in het buitenland lanceerden.

WaterWorX werkt met 26 partnerschappen in 18 verschillende landen in Afrika, Azië en Zuid-Amerika. Deze Water Operator Partnerships (WOPs) bouwen deels voort op bestaande samenwerkingen van de drinkwaterbedrijven en zijn deels ook gebaseerd

op het buitenlandbeleid van de Nederlandse overheid.

Het programma heeft formeel een looptijd van 12 jaar, van 2018 tot 2030, hoewel het in 2017 al grotendeels in de steigers is gezet. Het bestaat uit 3 fases, waarvan de eerste eind volgend jaar afloopt. Dit voorjaar was er een uitgebreide tussentijdse evaluatie. Rozendaal-Morón: "Doen we goede dingen, en doen we die goed? Het antwoord daarop is, kortgezegd, ja."

De partnerschappen staan, het bereik van 1 miljoen mensen voor de eerste fase wordt naar alle waarschijnlijkheid gehaald en het lekverlies – drinkwater waarvoor niet betaald wordt door bijvoorbeeld technische mankementen of illegale aansluitingen – vermindert. "En wat ook goed gaat: er wordt steeds meer vanuit de klant gedacht. Die bewustwording begint te komen."

Verbeterpunten

Uiteraard zijn er ook verbeterpunten. De coördinatie vanuit Nederland kan strakker en de kennisuitwisseling tussen de partners, via de zogenaamde Communities of Practice, intensiever. "Wij willen juist dat de partners met - en van - elkaar leren", aldus Rozendaal-Morón.

‘Vanaf het begin probeer je concrete resultaten te boeken’

Andere factoren zijn lastiger te beïnvloeden. “De wet- en regelgeving bijvoorbeeld als het gaat over belastingen, of over de mate waarin een bedrijf autonoom over de eigen middelen kan beschikken. De bereidwilligheid is er zeker, ook bij de overheden, maar water staat niet altijd hoog op de agenda. Daarom is het goed dat we samenwerken met Buitenlandse Zaken. Zij hebben weer andere ingangen, die het makkelijker maken om dit soort vraagstukken op te lossen.” Onzeker is verder hoe de situatie in landen als bijvoorbeeld Mali zich ontwikkelt. “Mali is een broeiest van IS en lijdt onder extremistisch geweld”, vertelt Bas ten Haaf van Waternet, die vanuit Nederland het programma in het West-Afrikaanse land leidt en er zo’n 6 keer per jaar op bezoek gaat. “Vanaf het begin probeer ik daarom concrete resultaten te boeken, want we weten niet of we hier over 5 jaar nog zitten.”

Zo werkt een deel van het nationale drinkwaterbedrijf SOMAGEP - de partner van WaterWorX - sinds kort met een managementinformatiesysteem, is het laboratorium druk bezig met ISO-certificering en draait er een proef waarbij drinkwatermonsters met een smartphone rechtstreeks naar het laboratorium worden gestuurd. “In deze eerste fase richten we ons vooral op het versterken van de organisatie”, vertelt Koen Maathuis, die als regiomanager West-Afrika van WereldWaternet ook bij het project in Mali betrokken is en normaal gesproken in de hoofdstad Bamako zetelt. “In fase 2 en 3 gaat het dan om het aantrekken van financiering en het verbeteren van de infrastructuur.” “Wij proberen onze partners zo te helpen dat ze zelf in staat zijn om fondsen te werven. SOMAGEP lukt dat al heel aardig, maar het is nooit genoeg. De bevolking groeit enorm, door

de klimaatverandering zijn er grote watertekorten en door de industrie en de goudwinning raakt het water steeds meer verontreinigd. Terwijl de tarieven al sinds 2004 bevroren zijn.”

Coronacrisis

Daarbovenop komt de huidige coronacrisis, die de nodige onzekerheden voor het hele programma met zich meebrengt. “Het is nu niet mogelijk om alle geplande activiteiten uit te voeren”, zegt Rozendaal-Morón. “Flexibiliteit is nodig, want sommige partners focussen nu liever op nieuwe watertanks en calamiteitsplannen dan op bijvoorbeeld fondsenwerving. Ook het Nederlandse kabinet beraadt zich momenteel op de toekomstige budgetten voor ontwikkelingssamenwerking.”

De crisis biedt echter tevens kansen, meent de programmacoördinator. “Veel reizen kunnen niet doorgaan, dus we zijn wel genoodzaakt om de zaken anders - en duurzamer - te organiseren. En er worden grote sprongen gemaakt op het gebied van digitalisering.” •

WAT IS WATERWORX?

Het publiek-private programma WaterWorX begon met de belofte in 2015 van toenmalig minister Liliane Ploumen van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking dat Nederland 30 miljoen mensen voor 2030 duurzaam aan schoon drinkwater zou helpen en 50 miljoen mensen aan toegang tot sanitaire voorzieningen (een van de duurzame ontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties).

De 10 Nederlandse drinkwaterbedrijven (Vitens, Evides Waterbedrijf, Waterleidingmaatschappij Limburg, Waterleidingbedrijf Groningen, PWN, Brabant Water, Dunea, Oasen, WMD en Waternet) namen, samen met het Ministerie van Buitenlandse Zaken, de opgave van 10 miljoen mensen op zich. Daarvoor werd WaterWorX (de X staat voor 10 miljoen) opgericht.

Voor de eerste vijf jaar van het programma is 54 miljoen euro beschikbaar, dat voor 55 procent afkomstig is van het ministerie. De drinkwaterbedrijven staan garant voor de rest van het bedrag; zij spreken de buitenlandse partners aan zelf 10 procent van het totaal (5,4 miljoen euro) op te brengen.

Win Yadanar Bo neemt watermonsters voor microbiologische analyse

Foto: Vera Legendijk